

אות מ - מגילה פרק א

משנה א

מגלה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. ברבין המקפין חומה מימות יהושע בן נון, קורין בחמשה עשר. בפריים ועירות גדולות, קורין בארבעה עשר, אלא שהפריים מקדימין ליום הבניסה:

אסתר, שהיהודים הפרזים [-הגרים בערים פרוזות, שאינן מקפות חומה] קוראים את המגלה בארבעה עשר באדר, לפי שבאותו יום נחו מאויביהם [ותלו את הדבר בזמן יהושע בן נון, לפי שנאמר כאן 'הערים הפרזים', ונאמר בתורה 'לבד מערי הפרזי', וכשם שבתורה מדבר על ערים שהיו פרוזות בזמן בניית ישראל לארץ, כך במגלה הכונה לערים אלו. ותקנו בן כדי לחלק כבוד לארץ ישראל, שהיתה חריבה באותו זמן, ולכן אמרו שבכל עיר שהיתה מקפת חומה בזמן יהושע בן נון, וערי ישראל בכלל זה, קוראים בחמשה עשר]. אלא שבני הפריים מקדימין את קריאתם ליום הבניסה, והיינו יום שני או חמישי בשבוע, שאז באים בני הפריים לעיר כדי לשמוע קריאת התורה, ולא הטריחום לבוא שוב לאחר יום או יומים לקריאת המגלה, אלא קוראים את המגלה באותו יום של קריאת התורה, וכמו שיפרט במשנה הבאה.

קריאת מגלת אסתר פורים היא תקנת נביאים, ומצות עשה מדברי סופרים. נאמר במגלה שמרדכי ואסתר תקנו 'לקים את ימי הפריים האלה בזמניהם', ומלשון 'בזמניהם' משמע שתקנו כמה זמנים לימי הפורים, ומשנתנו מבארת באלו ימים נקראת המגלה: מגלה - מגלת אסתר, נקראת באחד מימים אלו, לפי החלוקים שיבארו להלן, באחד עשר באדר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר - לא לפני ימים אלו ולא לאחריהם. עתה מבארת המשנה באלו מקרים ובאלו מקומות נקראת המגלה בימים אלו: ברבין [-ערים גדולות], המקפין חומה מימות יהושע בן נון, קורין בחמשה עשר באדר, לפי שבשושן הבירה נחו היהודים ממלחמתם בחמשה עשר באדר, ושושן היתה עיר המקפת חומה. בפריים ועירות גדולות שלא היו מקפות חומה בזמן יהושע בן נון, קורין בארבעה עשר באדר, ככתוב במגלת

משנה ב

ביצד, חל להיות יום ארבעה עשר בשני, בפריים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי, בפריים מקדימין ליום הבניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר. חל להיות בחמישי, בפריים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת, בפריים מקדימין ליום הבניסה, ועירות גדולות

ומקפזות חזמה קורין בו ביום. חל להיות בשבת, כפרים ועירות גדולות מקדימין וקורין ליום הבניסה, ומקפזות חזמה למחר. חל להיות אחר השבת, כפרים מקדימין ליום הבניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפזות חזמה למחר:

באדר, גם כן כעקר הדין. חל י"ד באדר להיות ערב שבת - ביום ששי, כפרים מקדימין ליום הבניסה, שהוא חמישי בשבוע, שמתכנסים לעירות לקרא בתורה, והוא י"ג באדר, ועירות גדולות ומקפזות חזמה קורין בו ביום - ביום ששי, ואף שבדרך כלל עירות המקפזות חזמה קוראים בט"ו באדר, בשנה שחל ט"ו באדר בשבת, אף הם קוראים ב"ד, כיון שלעולם אין קוראים את המגלה בשבת, מחשש שמא יטלטלנה האדם ארבע אמות ברשות הרבים. חל י"ד באדר להיות בשבת [נדבר זה היה יכול להיות רק בזמן שקדשו חדשים על פי הראיה], כפרים ועירות גדולות מקדימין וקורין ליום הבניסה, שהוא יום חמישי בשבוע, והוא י"ב באדר, ומקפזות חזמה קוראים למחר - ביום ראשון בשבוע, שהוא ט"ו באדר. חל י"ד באדר להיות אחר השבת - ביום ראשון בשבוע, בני הכפרים מקדימין ליום הבניסה, שהוא יום חמישי, והוא י"א באדר, ועירות גדולות קורין בו ביום - ביום ראשון, שהוא י"ד אדר, ומקפזות חזמה למחר, בט"ו באדר, כעקר הדין.

כפי שהתבאר במשנה הקודמת, יש זמנים שונים לקריאת המגלה, ומשנתנו מבארת עתה את האפנים השונים, ומביאה את דינו של כל יום בשבוע בפני עצמו, כיצד נוהגים כשחל בו י"ד באדר: ביצד, אם חל להיות יום ארבעה עשר באדר ביום שני בשבוע, כפרים, ועירות גדולות שאינן מקפזות חזמה, קורין בו ביום, כעקר הדין [שהרי אף בני הכפרים באים לעיר ביום זה לשמוע קריאת התורה], ועירות המקפזות חזמה, קוראות למחר, ביום ט"ו באדר, גם כן כעקר דינן. אם חל יום י"ד באדר להיות בשלישי או ברביעי בשבוע, בני הכפרים מקדימין את קריאתן ליום הבניסה - יום שני בשבוע, שהם מתכנסים לעירות כדי לקרא בתורה, ולא הטריחום לחזור שוב בשלישי או ברביעי, אלא תקנו שיקראו את המגלה ביום זה, שהוא י"ב או י"ג באדר, ועירות גדולות שאינן מקפזות חזמה קורין בו ביום, שהוא יום י"ד באדר, ומקפזות חזמה קוראים למחר, בט"ו באדר. חל י"ד באדר להיות בחמישי בשבוע, כפרים ועירות גדולות קורין בו ביום, שהוא י"ד באדר, כעקר הדין, ומקפזות חזמה קוראים למחר, ביום ט"ו

משנה ג

איזו היא עיר גדולה, כל שיש בה עשרה בטלנים. פחות מכאן, הרי זה כפר. באלו אמרו, מקדימין ולא מאחרין. אבל זמן עצי כהנים, ותשעה באב, וחנוכה, והקהל, מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין, מתרין בהספד, ובתעניות ומתנות לאביונים. אמר רבי יהודה, אימתי, מקום שנכנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי, אין קורין אותה אלא בזמנה:

במשניות הקודמות התבאר שיש חלוק בין 'כפרים', שמקדימים את קריאת המגלה ליום הכניסה, והיינו יום שני או חמישי בשבוע, לבין 'עירות גדולות' שאינן מקפות חומה, שקוראים תמיד ב"ד. מבררת המשנה, איזו היא 'עיר גדולה', ומשיבה, כל עיר שיש בה עשרה בטלנים - עשרה בני אדם שבטלים ממלאכתם, ומתפרנסים מהצבור, כדי שיהיו מצויים תמיד בבית הכנסת בשעת התפלה. אבל עיר שיש בה פחות מכאן - פחות מעשרה בטלנים], הרי זה כפר. כפי שהתבאר, אם חל ב"ד באדר ביום שאין בני הכפרים מצויים בעיר, הרי הם מקדימים לקרא ביום הכניסה, אומרת המשנה, באלו - בימים אלו של קריאת המגלה, אמרו שמקדימין לקרא קדם ל"ד באדר, ולא מאחרין לקרא אחרי יום זה, אבל זמן עצי כהנים - משפחות היו בירושלים, שהיתה להם קביעות להביא עצים בימים מסוימים, והיו עושים באותו יום 'יום טוב' ומקריבים קרבנות, ואין זה דוחה את השבת, ותשעה באב או שאר הצומות, שאינם דוחים את השבת, והקרבת קרבן חגיגה ברגלים, שאין

דוחה את השבת, ומצות הקהל - שמכנסים את כל ישראל בשנת השמטה במוצאי יום טוב ראשון של סכות, והמלך קורא בפניהם בתורה, וכיון שצריכים להביא גם את הילדים הקטנים שאינם יכולים ללכת לבד אי אפשר לעשות כן בשבת, כל הדברים הללו, אם חלו בשבת, מאחרין אותם, ועושים אותם לאחר השבת, ולא מקדימין אותם לעשותם קדם השבת. אף על פי שאמרו על ימי קריאת המגלה שמקדימין ולא מאחרין, מכל מקום בימים אלו שהקדימו בהן מתרין בהספד ובתעניות, ומתנות לאביונים - אם נתנו בימים אלו מתנות לאביונים, יצאו ידי חובה, אבל משלוח מנות אינו נוהג אלא בזמן סעדת פורים, וסעדת פורים נעשית בזמנה ואין מקדימים אותה. אמר רבי יהודה, אימתי - מתי התירו לבני הכפרים להקדים את קריאת המגלה, במקום שנכנסין לערים הגדולות בשני ובחמישי לקריאת התורה, ולא הטריחום לבא פעם נוספת לעיר באותו שבוע, אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי, אף בכפרים אין קורין אותה אלא בזמנה, שהוא י"ד באדר.

משנה ד

קראו את המגלה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר השני, אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגלה ומתנות לאביונים:

כדין, ואחר כך נתעברה השנה, חוזרים וקורין אותה באדר השני. אין חלוק בין י"ד וט"ו שבאדר הראשון לבין י"ד וט"ו שבאדר השני, אלא לענין קריאת המגלה ומתנות לאביונים ומשלוח מנות, שנוהגים באדר שני ולא באדר ראשון, אבל לענין אסור הספד ותענית אין חלוק ביניהם, ואף באדר הראשון אסור להספיד ולהתענות ב"ד וט"ו לחדש.

בשנה מעברת, שיש בה שני אדרים, נוהג פורים באדר שני, כדי לסמוך את גאלת פורים לגאלת פסח. אמנם בזמן שהיו מעברים את השנים לפי הצרך של אותה שנה [ולא כמו היום שהכל קבוע לפי הלוח], היתה אפשרות שיעברו את השנה לאחר שכבר התחיל חדש אדר, משנתנו דנה באפשרות זו: אם כשהתחיל חדש אדר עדין לא עברו את השנה, וקראו את המגלה באדר הראשון,

משנה ה

אין בין יום טוב לשבת, אלא אכל נפש בלבד. אין בין שבת ליום הכפורים, אלא שזה זרנו בידי אדם וזה זרנו בכרת:

אסור. אין חלוק לענין עשיית מלאכה בין שבת ליום הכפורים, שהרי יום הכפורים אסור גם בהכנת אכל נפש, כמו בשבת, לפי שאסור לאכול בו, אלא החלוק הוא לענין שזה - שבת, הענש על זרנו - חלולו במזיד, הוא בידי אדם, שחייב סקילה, וזה - המחלל את יום הכפורים, זרנו בכרת, שהוא ענש בידי שמים.

אגב כך שכתבה המשנה הקודמת שאין חלוק בין אדר ראשון לשני אלא לענין דברים מסוימים, מובאים עתה במשניות הבאות כמה דברים דומים, שאין ביניהם חלוק אלא לענין דינים מסוימים: אין חלוק לענין עשיית מלאכה בין יום טוב לשבת, אלא אכל נפש בלבד, שביום טוב התרו מלאכות מסוימות הנצרכות להכנת אכל נפש, ובשבת הדבר

משנה ו

אין בין המדר הנאה מחברו למדר ממנו מאכל, אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אכל נפש. אין בין נדרים לנדבות, אלא שהנדרים חייב באחריותן, ונדבות אינו חייב באחריותן:

הנאת מאכל רשאי לשאל כלים אלו. ומדבר במקום שאין דרך להשכיר כלים אלו, שהרי אם הדרך להשכירם, נמצא שנהנה בכך שחסך את דמי השכירות, ובדמים אלו יכול לקנות מאכל, והרי זו הנאת מאכל.

'נדר' הוא חיוב שמחייב האדם את עצמו, וכגון האומר 'הרי עלי להביא קרבן עולה'. ונדבה' היינו קדשה שמחיל האדם על בהמה מסוימת, וכגון שאומר 'הרי בהמה זו לקרבן עולה'. אין חלוק בין נדרים לנדבות, שבשניהם אסור לאחר את הבאת הקרבן, שנאמר 'מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה אשר דברת בפיו', הרי שדברה התורה בפסוק זה גם על נדר וגם על נדבה, אלא החלוק ביניהם הוא בכך שהנדרים, חייב באחריותן - אם נדר שיביא קרבן מסוים, והקדיש לכך

אדם הנודר שלא יהנה מחבירו, אסור לו לקבל ממנו או מנכסיו כל הנאה שהיא. והנודר שלא יהנה ממנו הנאת מאכל אסור רק בהנאה המביאה לידי מאכל. משנתנו מבארת את החלוקים ביניהם: אין חלוק בין המדר הנאה מחברו לגמרי, לבין המדר ממנו רק הנאת מאכל, שהרי כל הנאה השווה ממון אסורה אף על המדר מחבירו מאכל, כיון שבממון זה שחסך על ידי חבירו יכול הוא לקנות דבר מאכל, ונמצא שנהנה ממנו הנאת מאכל, אלא החלוק ביניהם הוא רק לענין דריסת הרגל - הליכה בחצר חבירו, שהמדר מחבירו הנאה אסור אפילו בזה, והמדר רק הנאת מאכל מתר להלך בחצרו, כיון שאין זו הנאה המביאה לידי מאכל, וכן לענין שאילת כלים שאין עושין בהן אכל נפש, שהמדר הנאה אסור לשאל מחבירו אפילו כלים אלו, ואילו המדר ממנו

בהמה, ואבדה, חיב להביא אחרת במקומה, שהרי אין הנודר נפטר מגדרו עד שיקים את התחייבותו. ונדבות, אינו חיב באחריותו - אם

בהמה, ואבדה, חיב להביא אחרת במקומה, שהרי אין הנודר נפטר מגדרו עד שיקים את התחייבותו. ונדבות, אינו חיב באחריותו - אם

משנה ז

אין בין זב הרוואה שתי ראיות לרוואה שלש, אלא קרבן. אין בין מצרע מסגר למצרע מחלט, אלא פריעה ופרימה. אין בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט, אלא תגלחת וצפרים:

מחוץ למחנה. אין חלוק בין טהור מתוך הסגר - מצרע שהסגר שבעה ימים, ואחר כך טהרו הפהן, לבין מצרע טהור מתוך החלט - שטמאו הפהן לחלוטין, ואחר כך נטהר, אלא תגלחת וצפרים, שהמחלט צריך לגלח את כל שער גופו ולהביא שתי צפרים, והמסגר פטור מכף, אבל שניהם צריכים טהרה במקוה וכבוס בגדים. [ואמנם הטהור מתוך החלט צריך להביא קרבנות ביום השמיני, ואילו הטהור מתוך הסגר פטור מכף, אך אין משנתנו עוסקת אלא בדברים הנוהגים ביום טהרתו].

אין בין זב הרוואה שתי ראיות של זיבה, לבין זב הרוואה שלש ראיות, אלא קרבן, שהרוואה שלש ראיות חיב קרבן והרוואה שתיים פטור מקרבן, אבל שניהם מטמאים משכב ומושב להעשות אב הטמאה, ושניהם חיבים בספירת שבעה ימים נקיים קדם טבילה. אין בין מצרע מסגר - שטעון הסגרה שבעת ימים עד שתתברר מהות צרעתו, לבין מצרע מחלט - שטמאו הפהן לגמרי, אלא פריעה ופרימה, שהמחלט צריך לגדל שער ראשו ולפרס את בגדיו, והמסגר אינו צריך, אך שניהם טמאים בשוה, ושניהם משתלחים

משנה ח

אין בין ספרים לתפלין ומזוזות, אלא שהספרים נכתבין בכל לשון, ותפלין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוגית:

אין חלוק בין ספרים - ספרי תורה, נביאים וכתובים, לבין תפלין ומזוזות, אלא בכף שהספרים נכתבין בכל לשון - בכתב של כל אמה, ובלשון של כל אמה, ואלו תפלין ומזוזות אינן נכתבות אלא בכתב אשורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף בספרים - ספרי תורה נביאים וכתובים לא התירו

שיכתבו אלא יוגית, לפי שנאמר 'יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם', כלומר, הלשון היפה שבכל בני יפת, שהיא לשון יוגית, תשכן באהלי שם, שיכתבו בלשון זו את ספרי התורה נביאים וכתובים. [אמנם כבר אבדה לשון יוגית זו מן העולם, ולפיכך אין כותבים ספרי תורה נביאים וכתובים אלא בכתב אשורית].

משנה ט

אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרבה בגדים, אלא פר הבא על כל המצות. אין בין כהן משמש לכהן שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה:

לחטאת. אין בין כהן גדול המשמש עתה בכהנה גדולה לבין כהן גדול שעבר מתפקידו, ואינו משמש עתה בכהנה גדולה [כגון שאירע פסול בראשון ומנו אחר תחתיו, ולאחר שעבר אותו פסול חזר הראשון לתפקידו], אלא פר של יום הכפורים, שרק הכהן הגדול המשמש בפעל מקריבו, ולא הכהן הגדול שהעבר מתפקידו, שהרי אי אפשר להקריב שני פרים, ועשירית האיפה שמקריב הכהן הגדול המשמש בכל יום, ומכנה גם מנחת חביתין, ואילו הכהן הגדול שעבר אינו מקריבה. אבל לשאר דברים הם שוים, כגון שאסורים לישא אלמנה, ושניהם משמשים בשמונה בגדים, ואסורים להטמא אפלו לשבעה קרובים.

כאשר ממנים כהן גדול, מושחים אותו בשמן המשחה. אמנם מזמן שגנזו יאשיהו מלך יהודה את שמן המשחה, היה הכהן הגדול מתמנה על ידי לבישת בגדי הכהנה הגדולה, ומשנתנו מבארת את החלוק ביניהם: אין חלוק בין כהן גדול המשוח בשמן המשחה, לבין כהן גדול מרבה בגדים - שהתמנה על ידי שלבש את שמונת בגדי כהנה גדולה [שהם מרבדים מבגדי כהן הדיוט], אלא פר הבא על כל המצות, שאם טעה הכהן המשוח והורה הותר בדבר אסור שחייבים על זדונו פרת ועל שגגתו חטאת, ונהג בעצמו על פי הוראתו, חייב להקריב פר בן בקר על חטאתו, ואלו כהן מרבה בגדים שעבר עבירה כזו דינו כשאר כל אדם, ומביא כבשה או שעירה

משנה י

אין בין במה גדולה לבמה קטנה, אלא פסחים. זה הכלל, כל שהוא נדר ונדב, קרב בבמה. וכל שאינו לא נדר ולא נדב, אינו קרב בבמה:

כלומר קרבנות שחובה להביאם בזמנים קבועים, כגון תמידים ומוספים, שאין מקריבים קרבן פסח ודומיו אלא במזבח שבמשכן, בבמה הגדולה, ולא במזבח שבונה האדם לעצמו. זה הכלל, כל קרבן שהוא נדר ונדב - שיכול האדם לדר או להתנדב להביאו, ואינו חובה עליו, קרב אף בבמה הקטנה. וכל שאינו לא נדר ולא נדב, והיינו קרבנות שחייבים בהם ויש להם זמן קבוע, אינו קרב בבמה הקטנה, אלא רק בבמה הגדולה.

לפני שנבנה בית המקדש, והיה המשכן בגלגל, בנוב ובגבעון, הותר לכל אדם לבנות מזבח משל עצמו ולהקריב קרבנות [אמנם בזמן שהיה המשכן בשילה, היה אסור לבנות מזבחות נוספים]. משנתנו מבארת מה החלוק שהיה באותם זמנים בין המזבח שהיה במשכן לבין מזבח שהיה האדם בונה לעצמו. אין חלוק בין במה גדולה - המזבח הגדול, שהיה במשכן, לבין במה קטנה, שהיה כל אדם בונה לעצמו, אלא הקרבת הפסחים וכיוצא בהם,

משנה יא

אין בין שילה לירושלים, אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הרוואה, ובירושלים לפני מן החומה. וכאן וכאן קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים. קדשת שילה יש אחריה התר, וקדשת ירושלים אין אחריה התר:

קדשים קלים רק לפני מן החומה - בתוך חומות העיר ירושלים. וכאן וכאן - בין בשילה ובין בירושלים, קדשי קדשים, כגון חטאת ואשם, נאכלים רק לפני מן הקלעים שהיו מקיפים את המשכן בשילה, ובירושלים היזה זה לפני מחומות העזרה. חלוק נוסף: קדשת שילה, יש אחריה התר - היזה זמן לאחריה שהתר להקריב בכמות, והיינו לאחר שחרב משכן שילה, ששוב התר להקריב בכמות. וקדשת ירושלים אין אחריה התר, שמזמן שנבנה בית המקדש הראשון נאסרו הבמות לעולם, ואף לאחר שחרב הבית אסור להקריב בכמות.

כפי שהתבאר, בזמן שהיה המזבח בשילה נאסר להקריב קרבנות במזבחות אחרים, בדומה לזמן שנבנה בית המקדש בירושלים, שנאסר להקריב קרבנות במזבחות אחרים, משנתנו מבארת שלמרות דמיון זה, עדין היו חלוקים מסימים בין שילה לבין ירושלים. אין בין שילה - הזמן שהיה המשכן קבוע בשילה, לירושלים - לזמן שהיה בית המקדש בנוי בירושלים, אלא שבשילה היו אוכלים קדשים קלים, כגון קרבנות תודה ושלמים, ומעשר שני, בכל הרוואה - בכל השטח שסביב שילה, כל זמן שהיו יכולים לראות את המשכן, ואלו בירושלים היו אוכלים

